

HOZIRGI PAYTDA SUN'IY INTELLEKTDAN FOYDALANISHNING AFZALLIKLARI VA KAMCHILIKLARI

Xo'jayli tumani 1-sonli texnikumi rus tili

*fan oqituvchisi **Matkarimova Barno***

Xo'jayli tumani 1-sonli texnikumi Informatika

*fan oqituvchisi **Adilbekova Sapargul***

Annotatsiya: Mazkur maqolada hozirgi davrda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning asosiy afzalliklari va kamchiliklari yoritilgan. Sun'iy intellektning ta'lim, tibbiyot, iqtisodiyot va kundalik hayotdagi o'рни tahlil qilinib, uning jamiyat rivojlanishiga ta'siri ko'rib chiqilgan. Shuningdek, texnologiyadan foydalanishda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolar va ehtiyot choralariga e'tibor qaratilgan.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, raqamli texnologiyalar, avtomatlashtirish, innovatsiya, ta'lim, tibbiyot, axborot texnologiyalari, mehnat unumdorligi, xavfsizlik, raqamli rivojlanish.

Bugungi kunda axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi natijasida sun'iy intellekt inson hayotining turli sohalariga keng kirib bormoqda. Sun'iy intellekt — bu inson fikrlashiga xos bo'lgan ayrim jarayonlarni, jumladan o'rganish, tahlil qilish, qaror qabul qilish va muammolarni yechishni kompyuter tizimlari orqali amalga oshirish imkonini beruvchi texnologiyadir. Hozirgi davrda ushbu texnologiya ishlab chiqarish, ta'lim, tibbiyot, moliya va xizmat ko'rsatish sohalarida muhim o'rin egallamoqda. Hozirgi davrda sun'iy intellekt texnologiyalari jamiyatning deyarli barcha sohalariga kirib kelmoqda. Ayniqsa, ta'lim tizimida sun'iy intellektdan foydalanish o'quv jarayonini samarali tashkil etish, bilimlarni tezkor baholash va individual yondashuvni rivojlantirish imkonini bermoqda. Sun'iy intellekt insonning fikrlash, o'rganish va tahlil qilish faoliyatining ayrim jihatlarini kompyuter tizimlari orqali amalga oshirishga xizmat qiladi

Bugungi kunda turli maqsadlarda foydalaniladigan sun'iy intellekt platformalari mavjud:

1. [ChatGPT](#) – matn yaratish, savollarga javob berish, tushuntirish va o'quv jarayonida yordam beruvchi sun'iy intellekt.
2. [Google Gemini](#) – ma'lumot izlash, tahlil qilish va ta'limiy yordam ko'rsatishga mo'ljallangan tizim.
3. [Microsoft Copilot](#) – hujjatlar bilan ishlash, taqdimot tayyorlash va o'quv faoliyatini qo'llab-quvvatlash vositasi.

4. [Claude](#) – matn bilan ishlash va murakkab savollarga izohli javoblar beruvchi sun'iy intellekt.
5. [Perplexity AI](#) – ma'lumotlarni qidirish va manbalar bilan ishlashga yordam beruvchi tizim.
6. [Duolingo](#) – sun'iy intellekt yordamida til o'rganish imkonini beruvchi ta'lim platformasi.

Sun'iy intellektning ta'lim sohasidagi o'rni

Sun'iy intellekt ta'lim sifatini oshirishda muhim vosita bo'lib bormoqda.

- Birinchidan, individual ta'lim imkoniyatini yaratadi. Har bir o'quvchi bilim darajasi va o'rganish tezligiga mos materiallarni olishi mumkin.
- Ikkinchidan, o'qituvchilarning ishini yengillashtiradi. Testlarni tekshirish, natijalarni tahlil qilish va hisobotlarni tayyorlash avtomatlashtiriladi.
- Uchinchidan, masofaviy ta'limni rivojlantiradi. O'quvchilar istalgan joydan turib ta'lim olishi va kerakli ma'lumotlarga tezkor kirishi mumkin.
- To'rtinchidan, ijodiy va tahliliy fikrlashni rivojlantirishga yordam beradi. Sun'iy intellekt o'quvchilarga yangi g'oyalarni ishlab chiqish va murakkab masalalarni tushunishda ko'maklashadi.

Sun'iy intellektdan foydalanishning afzalliklari

Sun'iy intellektning eng muhim afzalliklaridan biri — vaqt va resurslarni tejashdir. U katta hajmdagi ma'lumotlarni qisqa vaqt ichida qayta ishlash va tahlil qilish imkonini beradi. Natijada inson mehnati samaradorligi oshadi. Ta'lim tizimida sun'iy intellekt o'quvchilarning bilim darajasiga mos individual yondashuvni shakllantirishga yordam bermoqda. O'quv materiallarini moslashtirish, avtomatik baholash va masofaviy ta'lim imkoniyatlari kengaymoqda. Tibbiyot sohasida esa kasalliklarni erta aniqlash, tashxis qo'yish va davolash jarayonlarini optimallashtirishda sun'iy intellekt texnologiyalaridan samarali foydalanilmoqda. Iqtisodiyot va biznesda sun'iy intellekt mijozlar ehtiyojlarini tahlil qilish, ishlab chiqarishni avtomatlashtirish hamda xarajatlarni kamaytirishga xizmat qilmoqda.

Sun'iy intellektdan foydalanishning kamchiliklari

Shu bilan birga, sun'iy intellektdan foydalanish ayrim muammolarni ham keltirib chiqaradi. Birinchi navbatda, avtomatlashtirish natijasida ayrim kasblarga bo'lgan talab kamayishi va mehnat bozorida o'zgarishlar yuz berishi mumkin. Yana bir muhim muammo — noto'g'ri ma'lumotlar asosida xulosa chiqarish ehtimoli mavjudligidir. Sun'iy intellekt tizimlari kiritilgan ma'lumot sifati va algoritmlarga bog'liq bo'ladi. Shuningdek, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish, axborot xavfsizligi va axloqiy masalalar ham dolzarb hisoblanadi. Texnologiyaga ortiqcha tayanish insonning mustaqil fikrlash va ijodkorlik qobiliyatiga ham ta'sir ko'rsatishi mumkin. Xulosa qilib aytganda, sun'iy intellekt zamonaviy jamiyat taraqqiyotining muhim omillaridan biri hisoblanadi. Uning imkoniyatlaridan oqilona foydalanish orqali ta'lim, tibbiyot,

iqtisodiyot va boshqa sohalarda yuqori natijalarga erishish mumkin. Shu bilan birga, sun'iy intellektdan foydalanishda xavfsizlik, axloqiy me'yorlar va inson manfaatlarini ustuvor qo'yish muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, hozirgi davrda sun'iy intellekt texnologiyalari inson hayotining turli sohalarida, ayniqsa ta'lim tizimida muhim o'rin egallamoqda. Raqamli texnologiyalarning rivojlanishi natijasida sun'iy intellekt o'quv jarayonini tashkil etish, bilimlarni baholash, o'quvchilarning qiziqish va ehtiyojlariga mos ta'lim berish imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Bugungi kunda turli sun'iy intellekt platformalari orqali o'quvchilar va talabalar mustaqil bilim olishi, murakkab mavzularni tushunishi hamda o'z ustida ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishi mumkin. Ta'lim sohasida sun'iy intellektning joriy etilishi o'qituvchilarning faoliyatini ham samaraliroq tashkil etishga yordam bermoqda. Testlarni avtomatik tekshirish, ta'lim natijalarini tahlil qilish, o'quv materiallarini tayyorlash va masofaviy ta'limni yo'lga qo'yishda sun'iy intellekt katta imkoniyatlar yaratmoqda. Shu bilan birga, ta'lim jarayonida har bir o'quvchining bilim darajasi, qobiliyati va o'rganish sur'atiga mos individual yondashuvni amalga oshirish imkoniyati paydo bo'lmoqda. Biroq sun'iy intellektning keng qo'llanilishi ayrim muammolarni ham yuzaga keltiradi. Jumladan, texnologiyalarga ortiqcha bog'lanib qolish, mustaqil fikrlashning pasayishi, noto'g'ri yoki tekshirilmagan ma'lumotlardan foydalanish xavfi mavjud. Shuningdek, axborot xavfsizligi, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish va akademik halollik masalalari ham dolzarb ahamiyat kasb etadi. Shu sababli sun'iy intellektdan foydalanishda uni inson tafakkuri va nazorati bilan uyg'unlashtirish muhim hisoblanadi. Kelajakda sun'iy intellekt texnologiyalarining yanada rivojlanishi natijasida ta'lim tizimida yangi imkoniyatlar paydo bo'lishi kutilmoqda. Raqamli ta'lim muhiti, aqlli o'quv platformalari va interaktiv o'qitish usullari ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqadi. Shu sababli sun'iy intellektdan oqilona, mas'uliyatli va samarali foydalanish zamonaviy ta'limning asosiy yo'nalishlaridan biri bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Russell S., Norvig P. *Artificial Intelligence: A Modern Approach*. 4-nashr. Pearson Education, 2021.
2. Kaplan A., Haenlein M. *Siri, Siri in my Hand: Who's the Fairest in the Land? On the Interpretations, Illustrations and Implications of Artificial Intelligence*. Business Horizons, 2019.
3. Luckin R. *Machine Learning and Human Intelligence: The Future of Education for the 21st Century*. London, 2018.
4. UNESCO. *Guidance for Generative AI in Education and Research*. UNESCO Publishing, 2023.

5. Holmes W., Bialik M., Fadel C. *Artificial Intelligence in Education: Promises and Implications for Teaching and Learning*. Boston, 2019.
6. OpenAI. *Artificial Intelligence and Educational Applications*. Rasmiy materiallar va ta'limiy manbalar.
7. O'zbekiston Respublikasi raqamli texnologiyalar va ta'lim sohasiga oid me'yoriy hujjatlar.
8. Zamonaviy axborot texnologiyalari va sun'iy intellekt bo'yicha ilmiy maqolalar va elektron resurslar.
9. Sun'iy intellektning ta'lim jarayonidagi qo'llanilishi bo'yicha xalqaro ilmiy tadqiqot materiallari.
10. Internet manbalari va elektron ta'lim platformalari orqali olingan ma'lumotlar.